

J E Z E R A

1. Vrste jezer
2. življenje v jezerih
3. rastlinstvo

1. POVIRNA JEZERA

So jezera, ki nastanejo predvsem na kraških tleh, kjer voda vre iz podzemlja, se pravi iz lukenj med skalami ali iz globokega, s podzemeljskimi tokovi povezanega tolmana. Voda, ki prihaja iz podzemlja s seboj prinaša tudi veliko raztopljenih snovi, kar pa se pozna na barvi vode.

Ko je v vodi raztopljenega obilo apnenca se le barva te spremeni v motno azurno (npr. Krupa)

Drugod kjer pa v vodi ni toliko apnenca pa je barva vode značilno bistro zelena (npr. Zelenci)

Naša znamenita povirna jezera so:

- Divje jezero
- Podpeško jezero
- Zelenci

značilna podvodna rastlina povirnih jezer je

- parožna alga (chara sp.)

-Živali

zaradi stika s podzemljem živi v povirnih jezerih tudi več vrst jamskih živali kot so:

- jamska kozica (trogloniscus schmidti)
- postranica (iz rodu nipharus)
- podzemni vodni polži (iz rodov hadziella, hauffenia in iglica)
- jamska školjka (congeria kusceri)
- človeška ribica (proteus anguinus)

LEDENIŠKA JEZERA

Nastanejo takrat, ko voda zalije kotanje, ki so nastale zaradi erozijskega delovanja ledenikov. Značilna je neizrazita vegetacija obrežnega podvodnega pasu in kratek, od sonca segret vrhnji sloj vode, pod katerim temperatura poleti skokovito pade (npr. Bohinjsko jezero)

Značilnost ledeniških jezer je, da pozimi prihaja do toplotnega obrata, voda je takrat spodaj toplejša kot zgoraj.

Ledeniško jezero brez močnejšega pritoka pa se zasičuje z rudninskimi snovmi kot sta dušik in fosfor. Posledica je večja produkcija alg in višjih rastlin, zato prihaja dvakrat na leto (spomladi in jeseni) do bujnega razvoja planktonskih alg- cvetenja jezera .

Značilno rastje ledeniških jezer je:

- kremenaste alge
- modrozeleni cepeljivke (*oscillatoria rubescens*)
- parožnice (iz rodu *chara*)
- klasati rmanec (*myriophyllum spicatum*)
- kodrasti dristavec (*potamogeton crispus*)
- lasastolistna vodna zlatica (*batrachium trichophyllum*)

Značilne živali ledeniških jezer:

- domorodni pisanec (*phoxinus phoxinus*)
- menek (*lota lota*)
- tujerodna jezerska vrsta zlatovščica (*salvelinus alpinus*)
- vodna bolha (*daphnia hyalina*)

PRESIHAJOČA JEZERA

So posebnost kraških polj in so tektonskega nastanka. Voda prihaja na dan v povirih in bruhalnikih, izginja pa v ponorih in ponikvah. Zaradi majhne globine je dno jezer zelo dobro presvetljeno in zato bogato poraščeno z višjimi rastlinami.

V sušnem obdobju se na rudninsko bogatem dnu razrastejo močvirni travniki.

Voda zalije kraško polje vsaj enkrat na leto, ob obilnem jesenskem deževju. Odteče pa čez poletje.

Travnike, ki so pod vodo tudi tri četrtine leta redno kosijo.

Značilno rastje presihajočih jezer:

- modra stožka (*molinia caerulea*)
- rušnata masnica (*deschampsia caespitosa*)
- poletni zvonček (*leucorum aestivum*)
- velika zlatica (*ranunculus lingua*)
- navadna kalužnica (*caltha palustris*)

Značilne živali presihajočih jezer:

- sladkovodni polži
- školjke
- kačji pastirji
- ščuka (*esox lucius*)
- ponirki (*podiceps*)

ZADRŽEVALNA JEZERA

Bistvena značilnost zadrževalnega jezera je, da je izkopano poleg glavne struge in ne v njej, čeprav je z njo povezano z razbremenilnim jarkom, iz česar bi lahko sklepali, da je dotok hranilnih snovi večji kot odtok.

Zadrževalna jezera so dovolj globoki opuščeni rečni rokavi z odtokom ali brez njega in s stalnim ali občasnim dotokom.

Značilno rastje:

- beli lokvanj (*nymphaea alba*)
- rumeni blatnik (*nuphar luteum*)
- plavček (*nymphoides peltata*)
- vodni orešek (*trapa natans*)

Značilne živali:

- pižmovka (*ondata zibelthica*)
- čopasti ponirek (*podiceps cristatus*)
- čopasta črnica (*aythya fuligula*)
- labod grbec (*cygnus olor*)

ZBIRNA JEZERA

Za zbirno oziroma akumulacijsko jezero sta značilna predsem visok jez in velika količina za njim zbrane vode, zaradi česar je prepustnost temu primerno majhna.

Zbirna jezera so oblikovana v obliki hruške in če je široki konec na začetku zaježitve, se mulj odlaga v tem delu rečnega toka, ki je zaradi razširjenosti upočasnen.

Ob nasprotno oblikovani zaježitvi reka odlaga mulj tik pred pregrado, kar je zaradi globine za dihalne razmere jezera nevarnejše.

Značilno rastje:

-žabji mrest (*Batrachospermum moniliforme*)

-žlezasta nedotika (*Impatiens glandulifera*)

značilne živali:

-vodna bolha (*Daphnia cucullata*)

-črna liska (*Fulica atra*)

PRETOČNA JEZERA

Pretočna jezera imajo vse značilnosti nekdanjih jezov, ki so upočasnjevali rečni tok, ne da bi le ta ostal neizkoriščen.

Značilnost pretočnih jezer je plitvejša voda in večja prepustnost jezu.

Zaradi močnega pretoka in nizke vode se voda meša in ni temperaturno razslojena, kar pomeni, da se na dnu razrašča bogat rastlinski svet.

Značilno rastje:

- zelena alga (*hydrodictyon*)
- plavajoči jetrenjak (*riccia fluitans*)
- nitaste alge (rodov *spirogyra* in *vaucheria*)
- račja zel (*elodea canadensis*)
- kodrasti dristavec (*potamogeton crispus*)
- navadni rogolist (*ceratophyllum demersum*)

Značilne živali:

- rjava deva (*aeshna grandis*)
- kačji pastir
- mali ponirek (*tachybaptus ruficollis*)

GLINOKOPNA JEZERA

Opuščene glinokopne jame največkrat zalije meteorna voda.

V obrežnem pasu prevladujejo značilnosti mlake, v globinskem pa značilnosti jezera.

Površinska voda je v glinno kopni jami je povsem motna. V taki vodi je seveda

prepustnost svetlobe zelo omejena, zato ne preseneča majhno število višjih rastlin.

Glinokopne jame so lahko zelo raznolike, kar pomeni da imajo mnogo plitvin in z rastlinjem poraslih grebenov in otokov kar je posledica izkopavanja .

Po nekaj desetletjih se poplavljena glinokopna jama sploh ne razlikuje več od mlake ali jezera naravnega izvora-

Značilno rastje:

-ščavje

-dolgolistna meta (*mentha longifolia*)

-trst (*phragmites australis*)

-rogoz (*schoenoplectus lacustris*)

-navadna močvirnica (*epipactis palustris*)

Značilne živali:

-veliki spremljevalec (*anax imperator*)

-opoldanski škrlatec (*crocothemis erythraea*)

-močvirna trstnica (*acrocephalus palustris*)

-zelenonoga tukalica (*gallinula chloropus*)

VIRI: Iztok Geister Življenska okolja rastlin in živali v Sloveniji